

ANADOLU BULUŞMALARI KAYSERİ TOPLANTISI KONUŞMASI
ORHAN TURAN – TÜSİAD YÖNETİM KURULU BAŞKANI
17 Kasım 2022 – Kayseri

Sayın Başkanlar, TÜRKONFED ve ORSİFED'in Değerli Üyeleri, Kayseri İş Dünyasının Saygıdeğer Temsilcileri, Saygıdeğer Konuklar ve Basın Mensupları,

Sizleri şahsım ve TÜSİAD Yönetim Kurulu adına sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Konuşmama başlamadan önce geçen hafta sonu İstanbul'da yaşanan alçak terör saldırısında hayatını kaybeden vatandaşlarımıza rahmet, yakınlarına ve milletimize başsağlığı ve yaralılara acil şifalar diliyorum. Terör saldırısını şiddetle kınıyoruz.

Terörün amacı korku iklimi yaratmak, Türkiye'nin mutlu, huzurlu, istikrarlı bir ülke olması doğrultusunda ilerlemesini sabote etmektir. Terörün amacına ulaşmasına geçit vermemek hepimizin ortak sorumluluğudur. Bu çerçevede biz de iş dünyası olarak, ülkemizin ikinci yüzyılında ilerlemesini hızlandırmak için yaptığımız çalışmalarımıza kararlılıkla devam edeceğiz.

Değerli Konuklar,

Bugün ülkemizin en önemli eserlerini ilmek ilmek işlemiş, zamanının çok ötesinde bir vizyonla bizlere nice eserler bırakmış olan Mimar Sinan'ın, hicivleriyle devlet insanlarına ışık tutmaya çalışan Aşık Seyrani'nin, halk şiiri geleneğine farklı nazım biçimleriyle kalıcı bir damga vuran Dadaloğlu'nun ve birçok üyemizin memleketi olan Kayseri'de bulunmak bizler için ayrı bir gurur.

TÜRKONFED ile birlikte ilkini Mersin'de, ikincisini Mardin'de gerçekleştirdiğimiz Anadolu Buluşmaları'na Kayseri'de devam ediyoruz.

TÜSİAD olarak 50. yılımızı kutladığımız geçen sene "Yeni Bir Anlayışla Geleceği İnşa" isimli çalışmamızı kamuoyu ile paylaştık.

Bizler, bu ülkede yetişmiş, çalışanlarımız ile birlikte üreten, katma değer yaratan, istihdam sağlayan, risk alan iş insanları olarak, içinde bulunduğumuz zorlu koşullardan şikayet etmek yerine;

- ✓ Ekonomik olarak gelişmiş,
- ✓ Gelir adaletini, toplumsal cinsiyet eşitliğini, dengeli bölgesel kalkınmayı sağlamış,
- ✓ Diplomasi ile rol model olan ve AB entegrasyonunu sağlamış,
- ✓ Yeşil dönüşümü başarmış,

Kısacası gelişmiş, saygın, adil ve çevreci bir Türkiye hayalimizi dile getirdik. Bu önemli dört hedefi kapsayan hayalimizin gerçekleşmesi için yapılması gerekenleri ve bu hedeflere ulaşmak için yol haritası önerimizi de kamuoyuna sunduk. Siyasi partiler, iş dünyası örgütleri, sendikalar, gençler gibi farklı kesimlerle buluşmalar gerçekleştirdik.

Ülkemizin ve vatandaşlarımızın geleceğini inşa etme vizyonumuzun altındaki temel motivasyon; herkes için refah, herkes için gelişme ve herkes için kalkınmadır.

Hayal ettiğimiz Türkiye üç sütun üzerinde yükseliyor.

Birinci sütun; beşeri sermayemiz ve geleceğimiz olan insanımızın yetkinliklerinin geliştirilmesi;

İkinci sütun; bilim, teknoloji ve inovasyonun hayatımızın her noktasına sirayet etmesi;

Üçüncü sütunsa; ekonomiden hukuka ve demokrasiye kadar tüm alanlarda güvenilir, adil, kapsayıcı kurumlar ve kuralların hayata geçirilmesidir.

Artık günümüzde büyüyen refahın kaynağı, bu üç sütunun kurumsallaşmasında yatmaktadır. Bu nedenle refah seviyemizi yükseltmenin yolu maddi olmayan bu üç alana yatırım yapmaktan geçiyor. Yani insanımızın eğitime, bilime ve kurumlara.

85 Milyonluk nispeten genç bir nüfusa sahip olan, reel ve finansal kesimi dayanıklı, imalat sanayisi Doğu Avrupa ülkelerine kıyasla çok daha gelişmiş bir ülke olarak potansiyelimiz büyük; bunu biliyoruz. İnanıyoruz ki doğru adımları atarsak ülkemizi hayal ettiğimiz noktaya kavuşturmamız hiç de zor değil. İzninizle bunun için odaklanmamız gereken konuları biraz açmak istiyorum.

Arzu ettiğimiz yüksek refah seviyelerine kavuşmak için, işe, insan kaynağımızın yetkinleştirilmesi ile başlamalıyız. Mevlana Celaleddin-i Rumi'nin dediği gibi "Dün söylenenler dün de kaldı bugün yeni şeyler söylemek lazım". Düşük ücret-vasıfsız iş gücü-standart ürün üzerine kurulu olan ekonomik yapı dün de kalmış ve tarih olmuştur. Bu nedenle 1970'lerde, 80'lerde özellikle Doğu Asya ülkelerinin uygulamış olduğu düşük kur-düşük ücrete dayalı ihracata dönük sanayileşme modelini bugün uygulayarak, 50 sene önce onların bu model ile elde ettiği kalkınmayı sağlamamız mümkün değil. Artık yeni şeyler söylemek yeni şeyler yapmak lazımdır.

Günümüzün ekonomisi bilgiye dayalı ve yüksek katma değerli üretim üzerine kurulu. Yetkin, iyi yetişmiş, insan kaynağı olmadan hayalimizdeki Türkiye'nin de olmayacağını bilmemiz gerekiyor.

İş insanları olarak bizler bir araya geldiğimizde kurdaki dalgalanmalar, yüksek enflasyon ve finansmana erişim sıkıntısı gibi konjonktüre ait gündem maddelerinin yanı sıra, en çok konuştuğumuz konulardan biri de iyi yetişmiş insan kaynağının eksikliği. Öte yandan çalışanlar da kendi niteliklerine uygun iş bulamıyorlar. Genel işsizlik oranı %10; genç işsizlik oranı ise %20. Hem eğitim hem de istihdam politikamızı bu potansiyeli doğru harekete geçirebilmek yönünden ele almalıyız. Pırıl pırıl gençlerimizi kaybetmemek için onlara fırsat eşitliği sunan, kendilerini özgürce geliştirip ifade edebilecekleri, yaşamak isteyecekleri bir ülke iklimi sunmalıyız.

İnsani gelişme ve yetkinleşme, aynı zamanda gelir dağılımı eşitsizlikleri ve yoksulluk gibi sorunlarla mücadelede, toplumsal olarak eşitlikçi ve adil Türkiye hayalimizi gerçekleştirmekte de en önemli unsur. İnsani gelişmenin önemli ayaklarından biri de kadınların toplumdaki yeri. Kadınların ve erkeklerin eğitime, ekonomik yaşama, karar alma mekanizmalarına, siyasete ve toplumsal hayata eşit katılımı, bir ülkenin demokrasi ve kalkınma düzeyinde önde gelen, belirleyici bir faktördür. Kadınlara yönelik erkek şiddeti ise ciddi bir insan hakkı ihlali ve toplumsal bir yara. Paydaşlarımızla hayata geçirdiğimiz "İş Dünyası Ev İçi Şiddete Karşı Ağı" mız ile iş dünyası olarak bizler de kadına karşı şiddetle mücadeleye katkı koymaktayız.

Ülkemizin her yerinde ve bu salonda iyi eğitilmiş, girişimci, yönetici kadınlarımızın sayısı arttıkça, hayal ettiğimiz ülkeye daha fazla yaklaşmış olacağız. TÜSİAD olarak yıllar önce de vurguladığımız gibi "tek kanatla geleceğe uçamayız".

Değerli Konuklar,

Ülkemizin kalkınmasını destekleyecek bir diğer sütun, bilim, teknoloji ve inovasyondur. Geçmişte de, günümüzde de ekonomik kalkınmanın dinamosu bilim ve teknolojidir.

Dünyada bu alanda çok hızlı bir gelişme yaşanırken, bizlerin bu gelişmelerin dışında kalmamız ya da geriden gelen takipçisi olmamız düşünülemez. Bu, bundan önceki sanayi devrimleri gibi sonuncu teknolojik devrimi de ıskalamamız anlamına gelir.

Verimlilik artışı ve yüksek katma değer yolu bilimsel gelişmeden ve teknolojik ilerlemeden geçiyor. İthal girdi ve yatırım malına bağımlılığımızı teknolojik ilerleme ve inovasyon kapasitemizin genişlemesi ile azaltabiliriz. İhracatımızda yüksek teknolojlili ürünlere geçişi yine bilim ve teknoloji alanında atacağımız adımlarla hızlandırabiliriz. Hep şikayet ettiğimiz yüksek cari açığı da ancak bu şekilde kapatabilir, TL üzerindeki baskıyı ancak bu şekilde hafifletebiliriz.

Değerli Konuklar,

İnşa etmeyi hedeflediğimiz geleceğin üzerinde yükseldiği üçüncü sütun ise kurumlar ve kurallardır. Kurumlar ve kurallar, toplumu, siyaseti, ekonomiyi ve geleceğimizi düzenler, ekonomide istikrarı ve toplumda güveni tesis eder, toplumsal uzlaşi için temelleri atar, karar alıcılara ve bunları uygulayıcılara uymaları gereken sınırları gösterir. Devlet ve toplum yapılanmasını, dayanıklı ve iyi tasarlanmış kurum ve kurallara dayandırmayan ülkelerin sonradan yaşadığı zorlukları tarih bize pek çok defa göstermiştir.

Güçlü ve güvenilir kurum ve kurallar hukukun üstünlüğünü sağlar, adalet kavramının önemini korur, temel hak ve özgürlükleri güvence altına alır, keyfi uygulamaların önüne geçer, katılımcı demokrasiyi yükseltirken sağlıklı bir kamu yönetimine yol açar.

Kurum ve kurallarla ilgili sorunların yaşandığı yerde, herhangi bir alanda süreklilik arz eden bir ilerleme kaydetmek mümkün değildir. Bir süre için görülen ilerleme, zaman geçtikçe yerini tökezleme ve gerilemeye bırakır. Nitekim, bugün dünyaya baktığımızda bunun ipuçlarını pek çok yerde görebiliyoruz.

Dayanıklı, güvenilir, kapsayıcı ve iyi tasarlanmış kurum ve kurallar sadece ülkemiz açısından değil, dünya açısından da önemli.

Dünya düzeniyle ilgili alıştığımız birçok kuralın ortadan kalktığı, küreselleşmenin gerilediği, jeopolitik rekabetin öne çıktığı bir dönemden geçiyoruz.

Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısı küresel jeopolitikte önemli bir kırılma noktası oluşturdu. Enerji arz güvenliği bir kez daha ön plana çıktı. Ekonomi, finans, enerji, teknoloji gibi konular jeostratejik rekabetin unsurları haline geldi.

Bu gelişmelerden en çok etkilenen bölgelerin başında AB geliyor. Euro mimarisi, Schengen'in bir Kale Avrupası'na dönüşümü, üye ülkeler arası dengesizlikler gibi iç sorunlar söz konusu. Güvenlikte ABD'ye, ucuz enerjide Rusya'ya, tedarik zincirlerinde Çin'e, göçte Türkiye'ye bağımlı bir Avrupa Birliği var.

Küresel jeopolitikte önemli değişimler yaşanırken Türkiye-AB ilişkilerindeki katılım sürecinin, iki taraftan kaynaklanan sorunlar nedeniyle kâğıt üzerinde kaldığını görüyoruz. Ayrıca Türkiye'yi jeopolitik yönden bir tampon bölgeye çeviren, pek çok ilimizde demografik dengeleri de bozan mülteci anlaşmasının sürmesi giderek daha sakıncalı hale geldi. Alış veriş ilişkisi modelinin artık sona ermesi ve Türkiye ile Avrupa Birliği arasında entegrasyonu hedefleyen, değer ve kural temelli ilişkinin yeniden canlandırılması gerektiğine inanıyoruz.

Bugünün dünyasında demokrasileri zorlayan yapısal sorunların çözümünün; güvenilir ve iyi tasarlanmış kurum ve kurallardan geçtiğine, bu çözüme de küresel uzlaşıyla varılabileceğine inanıyoruz. Bu nedenle ülkemizde olduğu kadar dünyada da liberal demokrasilerin ve hukukun üstünlüğü anlayışının güncel sorunlara tatminkar çözümler üretebilmesini önemsiyoruz.

Türkiye hayalimizin dört parçasından birini oluşturan uluslararası alanda saygın, AB entegrasyonunu sağlamış bir Türkiye'nin, küresel düzendeki sorunların çözümü açısından da kilit bir rol oynayacağına inanıyoruz.

Değerli Konuklar,

Türkiye hayalimizin bir parçasını da yeşil dönüşümü başarmış çevreci bir Türkiye oluşturuyor.

Bugün dünyanın birçok yerinde iklim krizi ile mücadelede önemli stratejilerin, eylem planlarının uygulamaya alındığını görüyoruz. Avrupa Birliği'nin hayata geçirdiği Yeşil Mutabakat başta olmak üzere Amerika Birleşik Devletleri, Güney Kore, Japonya gibi dünyanın dört bir tarafındaki ülkeler ticaretten sanayiye, tarımdan finansa birçok alan ve sektörde sürdürülebilirlik dönüşümünü sağlamak için harekete geçiyor. Rekabet kuralları yeniden yazılıyor. Çok kritik iki dönüşümü eş zamanlı olarak sağlamamız gerekiyor: yeşil dönüşüm ve dijital dönüşüm.

Ukrayna-Rusya Savaşı'nın yarattığı jeostratejik riskler ve küresel enerji krizi konuya yeni bir boyut ekledi. Bütün değer zinciri boyunca enerji fiyatları rekor düzeye çıktı ve tüm dünyada arz güvenliğine dair endişeler doğdu.

Mevcut kriz sonucunda ülkemizin enerji tedarikinde bir kısıt oluşmamış olsa da enerji fiyatlarındaki artış cari açığı olumsuz etkiliyor. 12 aylık cari açık 40 milyar dolar seviyesine dayandı. 2013 yılından sonra bu düzeyde bir açığı sadece 2017 senesinde görmüştük. Enerji faturasındaki bu artış jeopolitik risklerle alakalı olsa da, dünyada enerji fiyatlarının 1970'lerden bu yana dönem-dönem risk yaratıyor olması, bizi bu konuda daha kapsamlı adım atmaya zorluyor.

Tüketici davranışları da dahil olmak üzere, tüm sektörlerde ve değer zincirinin tüm halkalarında enerjinin sürdürülebilir olmasına, enerji verimliliğine ve enerji tasarrufuna odaklanmalıyız.

Temiz enerjiye geçişi sağlamak hem iklim krizi ile mücadelemize, hem enerjide arz güvenliğini sağlama hedeflerimizi gerçekleştirilmeye katkı sağlayacaktır.

Yeşil dönüşüm deyince su konusundan bahsetmemek olmaz. İklim değişikliğinden en fazla etkilenen bölgeler arasında yer alan ülkemizde son birkaç on yılda yaklaşık 1,3 milyon hektar sulak alan kaybedildi. Kişi başına düşen kullanılabilir yıllık su miktarı 2000 yılında 1652 m³ iken, iklim değişikliğinin yanı sıra, artan nüfus artışı ve hızlı kentleşmenin de etkisi ile, bu miktarın 2030 yılında 1120 m³'e gerileyeceği hesaplanıyor. Bu veriler su stresi yaşayan ülkelere birer örneğimizi gösteriyor. Su fakiri olma riski ile karşı karşıyayız. Bu nedenle, suyun verimli kullanımı, geri kazanımı ve yeniden kullanımı uygulamalarının yaygınlaştırılması yönünde tedbirleri kritik görüyoruz ve bu yönde önerilerimizi ilgili kurumlarımızla paylaştık. Su kaybını en aza indirmek amacıyla yasal düzenlemelerin ivedilikle ve bütüncül bir şekilde hayata geçirilmesi büyük önem taşıyor.

Değerli Konuklar,

Ekonomik olarak gelişmiş bir ülke olmak, hepimizin ortak hayali. 2002'de Türkiye'nin dünya ekonomisinden aldığı pay yüzde 0,6 idi. Bu pay 2013 yılında yüzde 1,2'ye yükselmişti. Sonradan bu pay yeniden yüzde 0,8'e kadar geriledi. Dünya ekonomisinden aldığımız payın arttığı on yıllık dönem, aynı zamanda Türkiye'nin yukarıda saydığım alanlarda ilerleme sağladığı, insan ve yetkinliklerine, bilim ve teknolojiye yatırım yaptığı, AB üyelik süreciyle beraber demokratik bir siyasi düzen ve liberal bir ekonomik yapı için kurum ve kurallarda önemli düzenlemeler gerçekleştirdiği bir dönemdi.

Başta da belirttiğim gibi, hayallerimizi gerçekleştirme potansiyelimizin yüksek olduğunu biliyoruz.

Cumhuriyetimizin 100. yılına yaklaşırken Anadolu'nun çok kültürlü yapısı, dinamik ve girişimci ruhu, Atamızın açtığı yolu ve gösterdiği hedefleri kılavuz edinerek, büyük bir atılım yapmaya hazır durumdadır.

Yeter ki hayallerimizden vazgeçmeyelim; potansiyelimizden şüphe etmeyelim. Zorluklarla baş etme konusunda deneyimli, krizlere dayanıklı, adaptasyon kabiliyeti yüksek, dinamik bir ülkeyiz. Ülkemizin geleceğine güvenelim. Güveni kurumlara ve kurallara dayalı olarak inşa ederek, günümüz dünyasının türlü belirsizliklerinde yolumuzu kaybetmeden ilerleyebiliriz. Gençlerimizin önüne umutlu bir gelecek koymak hepimizin sorumluluğu.

Bugün Kayseri'de, pek çok değerli sivil toplum kuruluşuyla, iş insanı ile birlikte olmak, ülkemizin potansiyeli harekete geçirecek bir ortak aklı, işbirliğini konuşmak bizim için çok kıymetli.

Sözlerime son verirken, bu toplantının ev sahipliği için ORSİFED Başkanı Soner Türküm'e, TÜRKONFED Başkanı Süleyman Sönmez'e ve teşrifleriyle etkinliği daha da değerli kılan tüm katılımcılara teşekkür ediyorum.